

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 27.6.2007
COM(2007) 360 végleges

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK

a tejtermékek és a versengő termékek piacának alakulásáról

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK

a tejtermékek és a versengő termékek piacának alakulásáról

BEVEZETÉS

A tej és tejtermékek forgalmazása során használt megnevezések védelméről szóló, 1898/87/EGK tanácsi rendelet¹ 4. cikkének (3) bekezdésében megállapítja a tagállamok azon kötelezettségét, hogy minden évben legkésőbb október 1-jéig jelentést küldjenek a tejtermékek és a versengő termékek piacának alakulásáról. A Bizottság a következő év március 1-je előtt jelentést tesz a Tanácsnak.

A Bizottsághoz azonban számos év tekintetében nem jutottak el ilyen közlemények, így a Tanácsnak sem nyújtottak be jelentést az említett évek során. A Bizottság 2006-ban ismételen felhívta a tagállamokat az említett jelentés tekintetében közlemények beküldésére, azonban mindössze 10 tagállam bocsátott rendelkezésre ilyen információt, és legtöbbjük a 4. cikk (3) bekezdésében megállapított határidőt, vagyis október 1-jét követően.

Egyetlen tagállam sem tudott a tejjel és a tejtermékekkel versengő termékek piacát illetően statisztikákkal szolgálni, egyéb információk tekintetében azonban a tagállamok véleménye szerint gyakori, hogy bizonyos megnevezések ténylegesen félrevezetik a fogyasztókat. A kiskereskedelmi üzletekben a tejtermékeket és a versengő termékeket gyakran egyazon polcra helyezik ki, hasonló csomagolást alkalmaznak, így a fogyasztót megtévesztheti a versengő termék, ha nem azonosítják egyértelműen alternatív, nem tejfeldolgozásból eredő termékként.

Ez a jelentés tájékoztatással szolgál a tejtermékek piacát illetően, és ismerteti a különféle tejtermékeket előállító vagy a fogyasztói tej bizonyos típusát előnyben részesítő egyes tagállamokban fennálló különféle helyzeteket.

Gyakorlatilag nem állnak rendelkezésre adatok a versengő termékekről, de általában az a benyomás, hogy még mindig elhanyagolható az ilyen termékek jelentősége. Az olcsóbb ár mindenesetre e termékek javára szól.

Az ágazat a jelek szerint megfelelő címkézést alkalmaz a versengő termékek esetében, azonban a kiskereskedők szintjén nem mindig tartják ugyanígy tiszteletben a rendeletet, és egyértelműen fennáll annak a veszélye, hogy a fogyasztót következképpen félrevezetik.

Az 1898/87/EGK rendelet megléte még mindig indokoltnak tekinthető, mivel biztosítja a tej és a tejtermékek megfelelő címkézését, illetve egyúttal egyenlő feltételeket nyújt a tejtermékek, illetve a tejtermékekkel versengő termékek tekintetében. Az éves jelentéstétel azonban a továbbiakban nem tűnik indokoltnak.

¹ HL L 182., 1987.7.3., 36. o.

A TEJTERMÉKPIAC ALAKULÁSA

Ismert tény, hogy az a fogyasztási tendencia figyelhető meg, hogy az egészségügyi megfontolások és az új fogyasztási szokások (pl. a kisebb családokban csökken az otthoni főzés szerepe) miatt a tej zsírfraakciója iránt csökken az érdeklődés, viszont egyre szélesebb körben használják fel a tej fehérjefrakcióját, különösen élelmiszer-összetevők formájában.

Az **alaptermékek**, úgymint a vaj és a folyékony tej fogyasztása felől elmozdulás történt a különlegesebb termékek fogyasztása felé a fogyasztók döntéseinek megfelelően. Az ízesítetlen tej helyett a gyermekek ma már az ízesített tejet részesítik előnyben, mely tendencia egyértelműen megfigyelhető az iskolatejrendszerben. A tej mint olyan iránt némiképpen csökkent az érdeklődés, azonban a tej alapú összetevőket tartalmazó élelmiszerek és italok igen népszerűek: ma már széles körben hozzáférhetők és fogyaszthatók a gyümölcslevelek és a tej vagy tejtermékek keverékei, a kapucsínó és a hasonló forró vagy hideg italok.

Az egészségügyi megfontolások eredménye a kevésbé zsíros termékek megjelenése, azonban egyes, alaptermékek helyett fogyasztott feldolgozott élelmiszerekben a zsír- vagy cukortartalom ugyanolyan mértékű lehet, mint a „rég” alaptermékekben.

Az alapvető tejtermékek a főként a fehérjefrakcióra alapuló tej alapú összetevőket tartalmazó élelmiszerekkel is helyettesíthetők. A savótermékek, melyek korábban még környezeti ártalmatlanítási problémát okozó melléktermékként voltak jelen, ma már az „egészséges élelmiszerek” kategóriájában vagy diétás termékek alapvető összetevőjeként szerepelnek. 2007 elejére a savó piaci ára rekordszintet ért el.

A **fogyasztói tej** alakulása egyértelműen igazolja, hogy a fogyasztók érdeklődése egyre inkább a félzsíros vagy sovány tej felé fordul, és egyes tagállamok számára eltéréseket engedélyeztek, lehetővé téve a szokásos kategóriákon kívül eső zsírtartalmú fogyasztói tej forgalmazását (teljes tej a 2,8 – 3,2%-os sávban a 3,5%-os minimum helyett és félzsíros tej a 1,0 – 2,5%-os sávban a 1,5–1,8% helyett)². Ezek az eltérések az ilyen tej termelését és forgalmazását az érintett tagállamra korlátozzák. A Tanács részére 2007 februárjában javaslatot nyújtottak be a fogyasztói tej zsírtartalmának EU-n belül történő liberalizálásáról, megnyitva a belső piacot a bármely tagállamban előállított tej előtt, illetve széles körű választási lehetőséget biztosítva a fogyasztóknak.

A fogyasztói tej fogyasztási szokásai tagállamonként eltérnek. Az EU-25 tekintetében a teljes tej a fogyasztói tej termelésének több mint 1/3-át képviseli, a félzsíros tej több mint 50%-ot és a sovány tej 10%-ot. A nemzeti adatok azonban jelentős eltéréseket mutatnak, és egyes tagállamokban, ahol a sovány tej fogyasztása nem jelentős, az arány 3% alatt van, míg Dániában ez a kategória a fogyasztói tej 49%-át teszi ki.

² A Tanács 2597/97/EK rendelete a tej- és tejtermékpiac közös szervezésének a fogyasztói tejjel kapcsolatos kiegészítő szabályairól (HL L 351., 1997.12.23., 13. o.).

Fogyasztói tej	100%
Teljes tej	36%
Félzsíros tej	54%
Sovány tej	10%

A **kenhető zsírok** ágazatában egyedi szabványokat állapítottak meg³, mivel a margarin és a keverék, illetve a kenhető tejkészítmény is alternatívát kínál a vajjal (80 vagy 82% zsír) szemben alacsonyabb zsírtartalmának (tipikusan 40% vagy 60% zsír) köszönhetően. A fogyasztási adatok arra utalnak, hogy a fogyasztók döntését nem a vaj megnevezés, hanem a zsírtartalom befolyásolja. A vaj azonban még mindig kiemelkedően fontos minőségi referenciapont, amit az olyan forgalmazási megnevezések használata is mutat, mint a „vaj ízesítésű jégkrém”, melynek összetevői között vaj nem található, illetve a „vajjas keksz”, ahol a fogyasztó nem lehet abban bizonyos, hogy ezt vajjal vagy más zsírral készítik. Érdeemes megemlíteni, hogy Lengyelország jelentése szerint a hagyományos ünnepeket megelőző hetekben jóval több vajat értékesítenek, míg más alkalmakkor inkább a többi zsírt használják.

A vajjal kapcsolatos döntéseket gazdasági megfontolások is motiválják. Ugyanez történik a legtöbb tejtermékkel, amikor a tehetősebb fogyasztók inkább magas aromatartalommal bíró, ízletes termékeket választanak.

A **joghurt** sikertermék, és termelése magabiztosan növekvő tendenciát mutat. Bizonyos alapvető, egyszerű, édesítés nélküli vagy édesített termékeket felváltottak az ízesített joghurtok vagy a hozzáadott gyümölcsöt, dióféléket vagy gabonaféléket tartalmazó termékek. Az erjesztett italok kategóriája általánosságban fejlődő tendenciát mutat, és némelyikben probiotikumokat is használnak. Az „egészséges élelmiszerek” ágazatában nem az ár a legfontosabb tényező, mivel a diétás vagy egészséges élelmiszerek nevezett termékek jelentősen drágábbak az új tulajdonságokkal fel nem ruházott termékeknél.

A **sajt** újabb sikertörténetet tudhat magáénak, és termelése folyamatosan növekvő tendenciát mutat. A sajt egyre inkább szilárd pozíciót nyer el a rendszeres étrend alapvető elemeként, ami különösen az alacsony zsírtartalmú termékek egyre növekvő választékának köszönhető. Az új, különleges sajtok, a szendvicsekben vagy salátákban széles körben használt sajtok, a főzési célokra reszelt vagy por formában értékesített sajtok vagy a feldolgozott formájú sajtok szintén ösztönözték a fogyasztást, illetve a sajt alternatívát jelentett abban az időben, amikor az egészségügyi válságok miatt megrendült a bizalom a hústermékek iránt. Emellett a rövidebb érési idő és az olcsóbb márkák szintén hozzájárultak ahhoz, hogy egyes sajtermékek egyre inkább elérhetővé váljanak még több fogyasztó számára.

A tápértékjelölések, például az Egyesült Királyságban használt „jelzőlámpaszínek” hatást gyakorolhatnak a sajtermékek fogyasztására. Ezek közül sokat vörös fény jelöl, ami azt jelenti, hogy ezek zsírtartalma magas. Az ilyen címkézés során azonban nem a szokásos adag méretét veszik figyelembe, hanem csak a termék abszolút zsírtartalmát.

³ A Tanács 2991/94/EK rendelete a kenhető zsírokra vonatkozó előírások megállapításáról (HL L 316., 1994.12.9., 2. o.).

A VERSENGŐ TERMÉKEK

E jelentés elkészítésekor a bizottsági szolgálatok olyan termékek létezését állapították meg, melyek nem felelnek meg az 1898/87/EGK rendelet rendelkezéseinek, és különösen a következő megnevezésekkel találkoztak:

- „szójasajt”,
- méhpempős tej (interneten),
- tej szója-izoflavonokkal,
- tej növényi szterollokkal.

Egyes tagállamok eltérő módon értelmezik az 1898/87/EGK rendeletet. Míg némelyik nem engedélyezi az említett megnevezéseket, mások nem tesznek lépéseket a fenti, megtévesztő megnevezések kiküszöbölésére.

A tagállamok nem tettek jelentést egyedi esetekről, feltételezhető azonban, hogy a szója, rizs vagy zab alapú termékek gyártói megfelelően szója-, rizs- vagy zabitalként vagy -termékként címkézik termékeiket még akkor is, ha egyes esetekben felhívják a figyelmet az ilyen termékek előnyeire (laktóz- vagy koleszterinmentesek) a tejtermékekkel összehasonlításban.

Az 1898/87/EGK rendeletnek meg nem felelés eseteiről inkább a forgalmazási és a vendéglátó-ágazatban tettek jelentést.

Egyes kiskereskedők termékeiket olyan módon hirdetik, hogy prospektusokon vagy üzletekben kihelyezett hirdetési anyagokon védett tejmegnevezésekkel látnak el nem tej alapú termékeket. A fogyasztókat megtéveszthetik a tejtermékekhez hasonló megjelenésű vagy tejtermékek közelében elhelyezett termékek vagy azok, melyeknek az összetevőire vonatkozóan nem adnak egyértelmű tájékoztatást.

Megállapították a szójas vagy „rizstejes” jégkrém létezését is.

A tejtermékekkel versengő termékeket fejlesztők között hagyományos tejtermékgyártókat is találunk, és a fogyasztókat megtévesztheti a tejtermékekkel összekapcsolódó márkát illetően meglévő bizalmuk, és nem feltétlenül vannak tisztában azzal, hogy mi van az általuk vásárolt termékben.

A jelentések szerint egyes élelmiszergyártók nem alkalmaznak megnevezéseket a termékeiken, hanem minőségi garanciákat szerepeltetnek a márkákon. Ez mutatja, hogy a fogyasztók inkább a márkában, mint a termékben bíznak.

A vendéglátóhelyen étkező fogyasztók nagyban függenek az éttermekből és hasonló létesítményekből származó megbízható információktól, mivel nem tudhatják, hogy számukra tejterméket vagy hasonló terméket szolgáltatnak fel. A krémeknél, szószoknál vagy desszerteknél nem tüntetik fel, hogy milyen termékekből készültek, és még az ömlesztett formában vagy külön kiszerelt kávétejszín esetében sem közlik egyértelműen, hogy az tejtermék és nem versengő termék.

Végül a magazinok vagy egészségügyi kiadványok nem minden esetben használják helyesen a védett megnevezéseket, pl. amikor egy leírásban vagy ajánlásban „szójatej” megnevezést vagy más védett megnevezéseket használnak.

ÚJDONSÁGOK

A tejtermékek bizonyos mértékben elveszítették azt a velük kapcsolatosan kialakult képet, mely szerint elengedhetetlenek a gyermekek „egészséges növekedéséhez”, és amellet, hogy alapvető tápelemeket, pl. kalciumot tartalmaznak, egyre inkább a jó élelmiszerekhez köthető élvezeti értéküket hangsúlyozzák e termékek bemutatásakor és forgalmazásakor.

Ma már számos kiskereskedelmi üzletben kaphatók a „bio” címkével ellátott termékek, néhány évvel ezelőtt azonban még csak egy szűk fizetőképes réteg számára voltak elérhetőek. Ezeket felárral értékesítik, így nagyobb megtérülést eredményezhetnek a tejtermelőknek is.

A tejtermékágazat legfrissebb újdonságai között érdemes kiemelni a *Labam* elnevezésű terméket (erjesztett tejital), mely az észak-afrikai eredetű lakosság igényeit elégíti ki.

KÖVETKEZTETÉSEK

Alapvetően kedvezően értékelhető, hogy a fogyasztók megtalálják a piacon az igényeiknek vagy preferenciáiknak megfelelő termékeket. Azonban alapvető annak biztosítása, hogy a félreértések elkerülése érdekében minden fogyasztó pontosan tisztában legyen azzal, hogy mit vásárol.

Az 1898/87/EGK rendelet garanciát teremtett a fogyasztók és a tejtermelők számára azt illetően, hogy a tejtermékek megfelelő megnevezést kapnak, elkerülve ugyanakkor azt, hogy más olyan termékek használhassák a védett megnevezéseket, melyek ugyanarra a polcra kerülhetnek. Tisztességes versenynek kell érvényesülnie, és a fogyasztóknak képesnek kell lenniük teljes körű és megbízható tájékoztatásra alapuló, igényeiknek megfelelő döntés meghozatalára. A tejtermékgyártók számára olyan helyzetet kell teremteni, hogy termékeiket a versengő termékekkel tisztességes versenyt biztosító környezetben tudják forgalmazni.

Az ágazat a jelek szerint megfelelő címkézést alkalmaz a versengő termékek esetében, azonban a kiskereskedők nem mindig tartják ugyanezt a megközelítést, és egyértelműen fennáll annak a veszélye, hogy a fogyasztót következképpen félrevezetik.

Egyes tagállamok belső piacán olyan termékek jelenhetnek meg, melyek nincsenek összhangban az 1898/87/EGK rendelettel. A Bizottság szorosan nyomon követi e rendelet alkalmazását, a tagállamokat pedig emlékezteti arra, hogy fel kell lépniük az EU-jogszabályok végrehajtása és a visszaélések megakadályozása érdekében.

Emellett egyes tagállamok belső piacán az 1898/87/EGK rendelet 3. cikke (1) bekezdésének második albekezdésében említett termékek jelenhetnek meg. Az ilyen termékeket a 88/566/EGK határozat sorolja fel. A tagállamokat adott esetben felhívják arra, hogy tegyenek észrevételeket a Bizottságnak az említett megnevezések elemzése céljából, és a Bizottság indokolt esetben javasolja a hivatkozott határozat módosítását.

Igen kevés adat áll rendelkezésre a versengő termékekről, de általában az a benyomás, hogy még mindig elhanyagolható az ilyen termékek jelentősége. Az olcsóbb ár mindenestre e termékek javára szól.

Végül át kell gondolni a tejtermékekkel versengő termékekre vonatkozó jelentés benyújtásának gyakoriságát, mivel az ilyen piacok alakulásáról szóló éves jelentés haszna megkérdőjelezhető. Elegendőnek tűnik három-öt évenként benyújtott jelentés az említett

termékek fogyasztási tendenciáinak nyomon követésére. A Bizottság ezért megvizsgálja ennek megfelelően az 1898/87/EGK tanácsi rendelet módosítására vonatkozó javaslat benyújtását.